

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 186/08-34

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 22. apríla 2008 predbežne prerokoval sťažnosť P. L., Ž., t. č. vo výkone trestu odňatia slobody, zastúpeného advokátkou JUDr. M. J., N., vo veci namietaného porušenia práva na súdnu ochranu podľa čl. 6 ods. 1, 2 a 3 a čl. 5 ods. 1 písm. a) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 To 12/07 zo 7. novembra 2007 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť P. L. o d m i e t a pre nedostatok svojej právomoci.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 27. novembra 2007 doručená sťažnosť P. L., Ž., t. č. vo výkone trestu (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie práva na súdnu ochranu podľa čl. 6 ods. 1, 2 a 3 a čl. 5 ods. 1 písm. a) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 1 To 12/07 zo 7. novembra 2007.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol rozhodnutím Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 1 T 1/2005 zo 7. januára 2007 uznaný vinným zo spáchania trestného činu vraždy v troch prípadoch podľa § 219 ods. 1 a 2 písm. a), b) a j) Trestného zákona a pre trestný čin nedovoleného ozbrojovania podľa § 185 ods. 2 písm. b) Trestného zákona, za čo mu bol uložený súhrnný trest odňatia slobody na doživotie v tretej nápravnovýchovnej skupine. Toto rozhodnutie bolo najvyšším súdom 7. novembra 2007 v konaní vedenom pod sp. zn. 1 To 12/07 potvrdené tak, že odvolanie sťažovateľa bolo zamietnuté. Sťažovateľ v sťažnosti podanej ústavnému súdu uviedol, že krajský súd bol proti nemu zaujatý a neumožnil mu vykonať všetky dôkazy v jeho prospech a tie dôkazy, ktoré mal k dispozícii, vyhodnotil v jeho neprospech. Uviedol, že spoluobžalovaní J. B. a L. A. odmietli vypovedať na ústnom pojednávaní, krajský súd vychádzal preto len z ich prechádzajúcich výpovedí. Poukázal pritom na ich nehodnovosť vo výpovediach, pretože v priebehu vyšetrovania menili často výpovede a vypovedali proti nemu až po vzájomnej dohode. Štát si pritom ich výpovede proti nemu kúpil za sľub nižšieho trestu. Zdôraznil, že priamy dôkaz, že skutok spáchal sa nikdy nenašiel, a súdy vychádzali len zo svedeckých výpovedí spoluobžalovaných. Navrhoval na krajskom súde dôkazy, tie však neboli vzaté do úvahy, mohli byť však použité v jeho prospech. Preto bol toho názoru, že celé konanie bolo neobjektívne, došlo k porušeniu jeho ľudských práv a základných slobôd. V sťažnosti sťažovateľ uviedol, že v jeho veci je síce prípustné dovolanie, avšak tento opravný prostriedok je pre neho nepoužiteľný, lebo dovolanie nie je tretím opravným prostriedkom a najmä ním nemožno napadnúť také veci, ako nesprávne hodnotenie dôkazov, neúplné zistenie skutkového stavu, zaujatosť súdu, porušenie zásady rovnosti zbraní v konaní. Žiadal preto, aby ústavný súd vo veci vydal tento nález:

„Najvyšší súd SR v konaní vedenom pod sp. zn. 1 To 12/2007 zamietnutím odvolania sťažovateľa porušil právo P. L., bytom Ž. – t. č. v ÚVOS na spravodlivý súdny proces zaručený v čl. 6 ods. 1, ods. 2 a ods. 3 Dohovoru.

Keďže odsúdenie malo za následok pozbavenie slobody, tak aj právo na slobodu zaručovanú v čl. 5 ods. 1 písm. a) Dohovoru.

Ústavný súd zrušuje rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1 To 12/2007 zo dňa 07. 11. 2007 a vec mu vracia späť na ďalšie konanie.

Ústavný súd SR priznáva sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia k rukám práv. zástupkyňi JUDr. M. J. advokátky so sídlom N., podľa vyhl. 655/04 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb podľa ust. § 12 ods. 3 písm. c) za 2 práv. úkony (prevzatia a príprava zastúpenia a písomný návrh zo dňa 18. 03. 2008) t. j. spolu $(3.176 + 190) \times 2 = 6.732,-$ Sk ktoré je Najvyšší súd SR povinný zaplatiť právnej zástupkyňi do 30 dní od právoplatnosti tohto nálezu.

Podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru, sa zaručuje každému kto sa sťažuje na porušenie práva na slobodu uvedenom v čl. 5 ods. 1 Dohovoru, právo na urýchlené konanie v ktorom súd rozhodne o zákonnosti pozbavenia jeho slobody a nariadi prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

Ústavný súd každý návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dané dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na prerokovanie ktorých nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým, zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa čl. 5 ods. 1 písm. a) dohovoru každý má právo na slobodu a osobnú bezpečnosť. Nikoho nemožno pozbaviť slobody okrem nasledujúcich prípadov, pokiaľ sa tak stane v súlade s konaním ustanoveným zákonom – zákonné uväznenie po odsúdení príslušným súdom.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa čl. 6 ods. 2 dohovoru každý, kto je obvinený z trestného činu, sa považuje za nevinného, dokiaľ jeho vina nebola preukázaná zákonným spôsobom.

Podľa čl. 6 ods. 3 dohovoru každý, kto je obvinený z trestného činu, má tieto minimálne práva:

- a) byť bez meškania a v jazyku ktorému rozumie, podrobne oboznámený,
- b) mať primeraný čas a možnosti na prípravu svojej obhajoby,
- c) obhajovať sa osobne alebo pomocou obhajcu podľa vlastného výberu, alebo pokiaľ nemá prostriedky na zaplatenie obhajcu, aby sa mu poskytol bezplatne, ak o to záujmy spravodlivosti požadujú,
- d) vypočuť alebo dať vypočuť svedkov proti sebe a dosiahnuť predvolanie a výsluch svedkov vo svoj prospech za rovnakých podmienok, ako svedkov proti sebe,
- e) mať bezplatnú pomoc tlmočníka, ak nerozumie jazyku používanému pred súdom alebo týmto jazykom nehovorí.

Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) umožňuje vo vzťahu k právoplatnému rozhodnutiu súdu v trestnom konaní využiť dva mimoriadne opravné prostriedky – dovolanie (§ 368 a nasl. Trestného poriadku) a obnovu konania (§ 393 a nasl. Trestného poriadku).

Podľa ustanovenia § 368 ods. 1 Trestného poriadku dovolanie možno podať proti rozhodnutiu súdu, ktorým bola vec právoplatne skončená. Dovolanie nemá odkladný účinok (§ 368 ods. 2 Trestného poriadku). Dovolanie je mimoriadnym opravným prostriedkom, ktorého cieľom je náprava právnych chýb rozhodnutia alebo konania, ktoré predchádzalo vydaniu rozhodnutia v trestnom konaní, t. j. náprava porušenia hmotnoprávnych, ako aj procesnoprávnych ustanovení, nie však preskúmanie skutkových okolností, ktoré sú predmetom ďalšieho mimoriadneho opravného prostriedku – obnovy konania.

Ústavný súd na základe už uvedeného nemá pochybnosť, že aj na dovolacie konanie v rámci trestného konania je aplikovateľný čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Podľa názoru sťažovateľa *„voči odsúdeniu je síce prípustné dovolanie, avšak v mojom prípade je tento opravný prostriedok nepoužiteľný, lebo dovolanie nie je tretím opravným prostriedkom a najmä nemožno ním napadnúť také veci, ako nesprávne hodnotenie dôkazov, neúplné zistenie skutkového stavu, zaujatosť súdu, porušenie zásady rovnosti zbraní v konaní“*. Z uvedeného vyplýva, že sťažovateľ pred podaním sťažnosti ústavnému súdu neuplatnil ochranu svojho práva podľa § 368 a nasl. Trestného poriadku, teda nepodal dovolanie proti rozhodnutiu najvyššieho súdu. Nevyužil tak jemu dostupný a účinný prostriedok ochrany jeho základných práv alebo slobôd.

Z citovaného ustanovenia čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach týkajúcich sa porušenia základných práv a slobôd vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich. Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby zistí, že ochrany toho základného práva alebo slobody, porušenie ktorých namieta, sa

sťažovateľ môže domôcť využitím jemu dostupných a aj účinných právnych prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na prerokovanie (napr. I. ÚS 103/02). Z uvedeného vyplýva, že v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy prislúcha právomoc ústavnému súdu zaoberať sa porušením základného práva alebo slobody za predpokladu, že právna úprava takémuto právu neposkytuje účinnú ochranu (mutatis mutandis I. ÚS 78/99). Podstatou účinnej ochrany základných práv a slobôd občana je okrem iného aj opravný prostriedok, ktorý má fyzická osoba alebo právnická osoba k dispozícii vo vzťahu k tomu základnému právu alebo slobode, porušenie ktorých sa namieta a ktorý jej umožňuje odstrániť stav, v ktorom vidí porušenie svojich základných práv alebo slobôd (I. ÚS 36/96).

Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ napadol sťažnosťou rozhodnutie najvyššieho súdu, ktorým bolo zamietnuté jeho odvolanie proti rozsudku krajského súdu. Proti namietanému porušeniu základných práv a slobôd napadnutým postupom a rozhodnutím najvyššieho súdu sa sťažovateľ mohol domôcť ochrany využitím jemu dostupného a účinného prostriedku nápravy pred dovolacím súdom (mutatis mutandis I. ÚS 104/02), čo však nevyužil, pričom argumenty, prečo tak neurobil, nemohli byť ústavným súdom akceptované, pretože výnimka v uvedenom smere nie je možná.

Z ustanovenia § 371 ods. 1 písm. a) až l) nového Trestného poriadku vyplývajú zákonom pripustené dôvody dovolania. To znamená, že dovolanie nemožno podať z akýchkoľvek dôvodov, ale iba z dôvodov taxatívne uvedených v citovanom ustanovení. Výklad týchto dovolacích dôvodov, keďže ide o výklad zákona, neprislúcha v zásade ústavnému súdu, ale najvyššiemu súdu, ktorý je aj v trestnom konaní súdom dovolacím (§ 377 nového Trestného poriadku). Keďže sťažovateľ dovolanie nepodal, je povinnosťou ústavného súdu skúmať, či je konanie o podanej sťažnosti v jeho právomoci, pretože vzhľadom na čl. 127 ods. 1 ústavy subsidiárna právomoc ústavného súdu prichádza do úvahy len vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecného súdu.

Vzhľadom na to, že sťažovateľ vo viacerých ohľadoch namieta porušenie svojho práva na obhajobu, v tomto rozsahu môže podať proti uzneseniu najvyššieho súdu

dovolanie [§ 371 ods. 1 písm. c) nového Trestného poriadku]. Je zároveň pravdou, že v podanej sťažnosti ústavnému súdu uplatňuje aj také námietky, ktoré nemožno považovať za spôsobilé dovolacie dôvody. Ide najmä o rozsah vykonaného dokazovania a jeho hodnotenie všeobecnými súdmi.

Možno ustáliť, že sťažovateľ v sťažnosti podanej ústavnému súdu uplatňuje jednak také námietky, na základe ktorých má právo podať dovolanie, ale aj také námietky, na základe ktorých dovolanie podať nemôže. Pritom jeho sťažnosť smeruje iba proti jednému rozhodnutiu a práve vo vzťahu k tomuto rozhodnutiu poukazuje sťažovateľ na oba druhy námietok. Ústavný súd je v tejto súvislosti toho názoru, že pokiaľ sťažovateľ napáda pred ústavným súdom právoplatné rozhodnutie a postup, ktorý mu predchádzal, tak z dôvodov, z ktorých by mohol podať dovolanie, ako aj z dôvodov, na základe ktorých dovolanie podať nemôže, pričom dovolanie ešte nepodal a v čase rozhodovania ústavného súdu mu ešte plynie zákonná lehota na podanie dovolania, nie je v právomoci ústavného súdu takouto sťažnosťou sa zaoberať. Nie je totiž možné, aby na preskúmanie toho istého rozhodnutia (tých istých jeho výrokov) bol príslušný ústavný súd a zároveň aj všeobecný súd. Preto v súvislosti s uvedenou časťou sťažnosti nie je daná právomoc ústavného súdu.

Iná situácia by bola vtedy, keby sťažovateľ podal popri sťažnosti ústavnému súdu zároveň aj dovolanie. V takom prípade by ústavný súd mohol počkať na skončenie dovolacieho konania a v závislosti od jeho výsledku voliť svoj vlastný postup.

Z uvedených dôvodov bolo potrebné sťažnosť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietnuť pre nedostatok právomoci ústavného súdu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. apríla 2008